

ZPRÁVA Z NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ

**Výchovný ústav, dětský domov se školou, střední škola, základní škola a školní
jídlna Chrastava,
Školní 438, 46 331 Chrastava**

Název zařízení:	Výchovný ústav, dětský domov se školou, střední škola, základní škola a školní jídelna, Školní 438, 46 331 Chrastava
Kontakt:	tel: 485 143 104, email: vudds-chrastava@volny.cz
Zřizovatel:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Vedoucí zařízení:	Ing. Markéta Sochorová
Druh zařízení ¹ :	Výchovný ústav
Kapacita:	44 lůžek (12 ochranná výchova, 32 ústavní výchova)
Datum návštěvy:	20. – 22. června 2012
Druh návštěvy:	neohlášená
Datum vydání zprávy:	3. září 2012
Návštěvu provedli:	Mgr. Michaela Fajnorová, Mgr. Marie Lukasová, Mgr. Petra Zdražilová, PhDr. Petr Horehled'

¹ Ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 109/2002 Sb.

OBSAH

ČÁST		Strana
ÚVOD		3-4
	Právní podklad pro provedení návštěvy a její cíl	3-4
	Informace o zařízení	4
	Průběh návštěvy	4
	Informace o dětech	4
ČÁST 1	Umístění dítěte v zařízení	5-6
	Zjištění z návštěvy	5-6
	Doporučení ochránce	6
ČÁST 2	Individuální přístup	7-8
	Zjištění z návštěvy	7-8
	Doporučení ochránce	8
ČÁST 3	Životní podmínky	9-11
	Zjištění z návštěvy	9-11
	Doporučení ochránce	11
ČÁST 4	Zacházení	12-14
	Zjištění z návštěvy	12-14
	Doporučení ochránce	14
ČÁST 5	Personál zařízení	15
	Zjištění z návštěvy	15
	Doporučení ochránce	15
ZÁVĚR		16

ÚVOD

Právní podklad pro provedení návštěvy a její cíl

Veřejný ochránce práv na základě ustanovení § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, provádí systematické návštěvy míst (zařízení), v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Příčinou omezení na svobodě může být rozhodnutí orgánu veřejné moci, nebo může jít o důsledek závislosti na poskytované péči.

Veřejný ochránce práv provádí systematické návštěvy od roku 2006. Zveřejňuje informace se zevšeobecněnými poznatky o situaci v jednotlivých typech zařízení. Jsou dálkově dostupné,² aby mohly sloužit jak veřejnosti, tak i nenavštíveným zařízením jako zdroj informací obsahující doporučení ochránce. Od roku 2010 se v rámci systematických návštěv ochránce zaměřuje na zařízení, v nichž je poskytována péče nezletilým dětem. Jedná se o školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a zařízení poskytující preventivně výchovnou péči, dětské psychiatrické léčebny a kojenecké ústavy.

Cílem systematických návštěv je posílit ochranu osob před všemi formami tzv. špatného zacházení. Špatným zacházením je třeba rozumět jednání, které obecně řečeno nerespektuje lidskou důstojnost. V extrémní poloze může mít podobu mučení, krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, v nižší intenzitě formu neúcty k člověku a jeho právům, nerespektování jeho sociální autonomie, soukromí nebo práva na spoluúčast v procesu rozhodování o jeho vlastním životě, zneužívání závislosti na poskytované péči, nebo její prohlubování. Formálně může špatné zacházení spočívat jak v porušování práv garantovaných Listinou základních práv a svobod,³ mezinárodními úmluvami, zákony a podzákonnými právními předpisy, tak v neplnění více či méně závazných instrukcí, pokynů, standardů péče, principů dobré praxe či postupů.

V případě věznic, policejních cel či zařízení pro cizince, špatné zacházení spočívá zejména v nerespektování práva na soukromí, v ponižujícím zacházení (např. při osobních prohlídkách), nebo trestání, či v nevyhovujících materiálních a hygienických podmínkách. Naopak ve školských či zdravotnických zařízeních, nebo v zařízeních sociálních služeb, může mít špatné zacházení podobu nerespektování práva na soukromí, práva na rodinný život, posilování závislosti na poskytované péči, nerespektování sociální autonomie a práva na spoluúčast při rozhodování o vlastním životě.

Výchovné ústavy jsou jako místa, kde se vykonává ústavní výchova, zařízeními, kde jsou osoby omezeny na osobní svobodě ve smyslu ustanovení § 1 odst. 4 písm. a) ZVOP. Základní právní úprava vztahující se k výchovným ústavům, zacházení s dětmi a vzájemným právům a povinnostem je obsažena v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZÚOV“). Nutno však podotknout, že zacházení s dětmi a respektování jejich práv je třeba posuzovat předně a zejména prismatem Úmluvy o právech dítěte⁴ a Listiny základních práv a svobod. Při hodnocení navštívených zařízení vycházím rovněž z poznatků získaných během systematických návštěv výchovných ústavů provedených v roce 2006, z prošetřování individuálních stížností na poměry ve školských zařízeních, nebo i ze standardů, které

² On-line: <<http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>>.

³ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁴ Sdělení č.104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte.

formuloval Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), který Českou republiku v pravidelných intervalech navštěvuje a hodnotí podmínky, ve kterých žijí osoby omezené na svobodě, včetně respektování jejich práv. V oblasti sanace rodiny je třeba rovněž přihlédnout k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

Na úvod bych rád zdůraznil, za účelem vysvětlení koncepce této zprávy, která by bez této úvodní poznámky mohla vyvolávat negativní dojem, že s cílem koncipovat zprávu jako stručnou a přehlednou nepopisuji praxi, kterou lze označit za dobrou a obecně předpokládanou. Formuluji doporučení a návrhy pro zlepšení standardu zacházení s dětmi. Vyzdvihuji-li, tak pouze příklady mimořádně dobré praxe.

Průběh návštěvy

Návštěva proběhla neohlášeně, za přítomnosti ředitelky výchovného ústavu Ing. Markéty Sochorové, případně zástupkyně ředitelky Mgr. Kamily Lacmanové. Návštěva byla vícedenní a zahrnovala prohlídku prostor zařízení, rozhovory s vedením ústavu, etopedkou, sociálními pracovníky, zdravotní sestrou, vychovateli a náhodně vybranými dětmi. Byla prostudována dokumentace dětí, vnitřní předpisy i pedagogická dokumentace. Ze strany výchovného ústavu byla pracovníkům Kanceláře veřejného ochránce práv poskytnuta veškerá požadovaná součinnost.

Informace o zařízení

Výchovný ústav, dětský domov se školou, střední škola, základní škola a školní jídelna Chrastava (dále jen „VÚ“ nebo „výchovný ústav“) se nachází na konci malé obce Chrastava v samostatně stojící dvoupatrové budově, obklopené přílehlou zahradou a sportovním areálem. Zřizovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Zařízení je určeno pro výkon ochranné a ústavní výchovy u chlapců se závažnými poruchami chování ve věku 12-18 let. V tomto zařízení ochránce vykonal systematickou návštěvu již v roce 2006.

Informace o dětech

Celková kapacita zařízení je 44 lůžek, pro chlapce s nařízenou ochrannou výchovou je k dispozici 12 lůžek. V době návštěvy bylo v zařízení celkem 5 chlapců s ochrannou výchovou a 16 chlapců s nařízenou ústavní výchovou. 9 chlapců bylo mimo ústav (5 ve vazbě a 4 na útěku). Chlapci jsou rozděleni do výchovných skupin, přičemž ochranná výchova má vždy samostatnou skupinu.

ČÁST 1 – UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE V ZAŘÍZENÍ

Zjištění z návštěvy

Ve výchovném ústavu jsou na základě soudního rozhodnutí umístováni chlapci se závažnějšími výchovnými problémy. Jedná se především o rozsáhlé záškoláctví, experimentování s drogami, majetkovou trestnou činnost a nerespektování autorit, přičemž tyto výchovné problémy se vyskytují ve vzájemné kombinaci. U takto problematických dětí je obvykle primárním problémem skutečnost, že rodiče, ať již z jakýchkoliv důvodů, nezvládají výchovu a nepředstavují dostatečnou autoritu. Tato skutečnost však bez dalšího neznámá, že v důsledku umístění dítěte ve výchovném ústavu rodič fakticky ztrácí možnost realizace své rodičovské zodpovědnosti.

Proces přijímání dítěte do zařízení probíhá standardním způsobem. K prvnímu kontaktu s dítětem dochází prostřednictvím pohovoru se sociální pracovnící zařízení, která převezme základní dokumentaci a získá potřebné informace, provede vstupní pohovor. Seznamování dětí s jejich právy a povinnostmi spojenými s pobytem v zařízení probíhá individuálně v průběhu přijímání dítěte do zařízení, kdy tuto funkci plní zejména vychovatelé.

Součástí spisové dokumentace chlapců bylo také „**Prohlášení zákonného zástupce dítěte**“, tedy rodičem podepsaný dokument, jímž vyjadřuje souhlas s tím, aby ředitel zařízení dítě zastupoval v různých životních situacích. Jedná se mimo jiné o souhlas s operací či jiným lékařským zákrokem, souhlas s hospitalizací (tedy obecný souhlas s poskytováním zdravotní péče), dále také souhlas udělený řediteli v oblasti dalšího vzdělávání (vyplňování a podepisování přihlášek). Podle tohoto dokumentu lze také uveřejňovat fotografie dětí na webu a na nástěnkách. Jde tak o velmi obecně a široce koncipovaný souhlas s přenosem velké části rodičovské zodpovědnosti na ředitele zařízení, přičemž rodič je tím de facto zbaven možnosti být předem informován o okolnostech konkrétní životní situace dítěte a možnosti se rozhodnout.

Rodičovská zodpovědnost je právními předpisy koncipována zásadně jako nepřevoditelná a omezena může být pouze rozhodnutím soudu (i dohoda rodičů o ní podléhá soudnímu schválení).⁵ Pro situace, kdy rodič není schopen rodičovskou zodpovědnost zastat, konstruuje zákon jiný model – ustanovení opatrovníka, kterým je zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.⁶ Řediteli zařízení ZUOV dává oprávnění (a úkol) zastoupit dítě v běžných záležitostech. Z povahy svého postavení se může dostat do situací, kdy bude zájem domova ve střetu se zájmem dítěte. Není proto vhodné, aby vystupoval jako generální zástupce dětí. S ohledem na znění zákona vidím proto jako nezbytné zachování oddělení úlohy rodiče (zákonného zástupce) a ředitele zařízení. S porozuměním pro každodenní těžkosti, které vznikají při obtížné dosažitelnosti rodičů a jejich nezájmu pravidelně se zařízením spolupracovat, je možné formou prohlášení upravit **pouze běžné situace** související se životem v zařízení – tedy např. souhlas se školou v přírodě, souhlas s ozdravnými pobyty, účastí na společenských a sportovních akcích, vyšetření pedopsychiatrem, nebo návštěvu poradny apod. Rozhodně nelze prostřednictvím obecně uděleného souhlasu přenášet odpovědnost rodiče na ředitele zařízení v otázkách případné hospitalizace, zásadních lékařských zákroků⁷ a rozhodování o dalším vzdělání dětí, tedy

⁵ Viz ustanovení § 42, § 44 a § 26 odst. 3 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Ustanovení § 37 odst. 2, resp. § 83-84 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Dle ustanovení § 35 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, se nezletilému pacientovi poskytují zdravotní služby se souhlasem zákonného zástupce (pokud nejde o případy uvedené v § 38 citovaného zákona, kdy je lze poskytnout i bez souhlasu). Ve smyslu § 42 téhož zákona, práva a povinnosti zákonného zástupce podle § 31 odst. 5 náleží školskému zařízení pouze v případě, že hrozí

v zásadních věcech, které mají přímý dopad na život dítěte. Plná moc v případě tak závažných záležitostí musí být udělena pro konkrétní případ, obecná generální plná moc je neakceptovatelná. Pokud rodiče zcela nespolutracují, je nutné se obrátit na příslušný soud, který ustanoví vhodného opatrovníka. (viz doporučení 1.1). Touto problematikou jsem se podrobněji zabýval v Souhrnné zprávě ze systematických návštěv školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy 2011.⁸

Po přijetí dítěte je etopedkou zařízení vypracován „**Plán individuálního rozvoje**“ dítěte (PIR), který je tvořen heslovitým vyjmenováním úkolů, resp. cílů (např. respektovat dospělé, agresi odventilovat sportem, nelhat apod.). V jednom z etopedických záznamů bylo uvedeno, že „chlapec byl pro problémové chování a sklony k sebepoškozování umístěn na zvláštní skupinu se zaměřením na více výuky a větší úklidy.“ Tento přístup se jeví více popisným, než nabízejícím skutečné odborné řešení problematických stránek osobnosti dětí. Umístění chlapce s problémovým chováním na skupinu zvýšeně vykonávající úklid a výuku zřejmě jeho potíže s chováním nevyřeší. Dále jsem z jednoho ze záznamů o události zjistil, že vulgární narážky a odmítání výchovné činnosti chlapcem bylo vychovatelkou řešeno oznámením o ukončení činnosti a zahájením úklidu pro celou skupinu. Úklid a vedení dětí k režimu je jistě nezbytným opatřením pro udržení jistého stupně disciplíny, nicméně jako univerzálně použitelné opatření k uklidnění výchovné skupiny (zjednáání nápravy) z výchovného hlediska nepovede ke změně negativních povahových rysů dětí, ale spíše k jejich vzdoru. V tomto ohledu doporučuji konzultovat metodickou pomoc psychologa, případně etopeda DDÚ Liberec (doporučení 1.2).

Doporučení ochránce

Číslo	Doporučené opatření:	Termín naplnění:
1. 1	Přeformulovat znění plné moci od zákonného zástupce pouze pro běžné situace dítěte.	září 2012
1. 2	Kontaktovat etopeda DDÚ Liberec s žádostí o metodickou pomoc.	září 2012

nebezpečí z prodlení a nelze bez zbytečného odkladu získat vyjádření zákonného zástupce, tedy v urgentních, život ohrožujících stavech nezletilého.

⁸ <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/dokumenty/souhrnne-zpravy-z-navstev/>, bod 107 a následující, str. 65

ČÁST 2 – INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP

Zjištění z návštěvy

V zařízení se s dětmi pracuje jak individuálním, tak i kolektivním způsobem. Jednou týdně probíhá velká celoustavní komunita, kde chlapci popisují činnosti v uplynulém týdnu, své úspěchy, ale i neúspěchy. Mají možnost se vyjádřit k chování ostatních chlapců, jakož i zpětně zhodnotit své chování. Je dán prostor pro vyjádření všem zúčastněným, v závěru se vyjadřují též pracovníci zařízení. Pro udržení pozornosti během komunity je vhodně zařazená hudební vložka, také romská píseň, což kladně hodnotím. Dle sdělení chlapců však mezi sebou navzájem romsky hovořit nemohou, stihne je za to negativní hodnocení. Pokud tímto způsobem narušují společný program nebo vyučování, je to jistě pochopitelné (ostatně jako v případě, pokud by hovořili česky), nevidím však důvod, proč by mezi sebou nemohli komunikovat v romštině v rámci svého osobního času, kdy tím neruší žádný společný program nebo aktivitu. Děti mají právo na to, aby mohly mezi sebou navzájem hovořit svým rodným jazykem. Takové právo tvoří součást práva na rodinný a soukromý život ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.⁹ Nelze pominout také úpravu práv menšin obsaženou v čl. 30 Úmluvy o právech dítěte,¹⁰ jenž garantuje dětem právo používat vlastního jazyka. Základní lidská práva lze omezit pouze na základě zákonem stanovených podmínek; takové omezení přitom musí být v souladu s platnou právní úpravou, sledovat legitimní cíl a být pro demokratickou společnost nezbytné. Pokud není splněna některá z výše uvedených podmínek, jedná se o nelegitimní zásah do základních práv dítěte. Samotná skutečnost, že děti mluví mezi sebou romsky, nezakládá automaticky podezření, že plánují útěk nebo jiné nevhodné aktivity. Preventivní zákaz používání romského jazyka z důvodu obavy z organizování útěku je nelegitimním zásahem do práv dítěte a projevem diskriminace jazykové menšiny.

Na chodbě v přízemí za vstupními dveřmi je umístěna **schránka důvěry**, kam mohou děti dávat své případné připomínky nebo podněty. Chlapci však o její existenci většinou nevěděli, nikdo z dotázaných nevěděl, že by ji někdy využil. K dotazu, na koho by se obrátili se svým osobním problémem nebo potížemi, chlapci často uváděli, že nemá cenu se na někoho obracet, neboť je to cesta k získání negativního hodnocení. Tato informace je poněkud znepokojivá, neboť dle mé zkušenosti z jiných zařízení děti bezprostředně jmenují nějakého svého „důvěrníka“, tedy osobu, jíž důvěřují a mohou se jí svěřit, ať již se jedná o psychologa, etopedu, nebo vychovatele. Rovněž na dětem dostupných místech nebyly zveřejněny žádné kontakty na instituce, na které se mohou obracet v případě potíží, se kterými se obávají svěřit v zařízení (příslušný státní zástupce, Česká školní inspekce, orgán sociálně-právní ochrany dětí, veřejný ochránce práv, a zejména krizová linka nebo linka bezpečí). Bylo by proto vhodné takové informace umístit na nástěnku, případně na jiné dětem dostupné místo. Toto doporučení bylo obsaženo již ve zprávě z návštěvy zařízení v roce 2006, avšak nebylo reflektováno tak, jako řada dalších již vyslovených doporučení.

Etopedka pracuje s chlapci jednak ve skupině, kde probírají aktuální skupinové vztahové potíže, ale také individuálně, prostřednictvím různých testů nebo her. Chlapci si povinně vedou tzv. deníček, kam píšou svoje stesky či potíže a paní etopedka do deníčků písemně reaguje. Každý chlapec má v etopedickém spisu vytvořený tzv. PIR (plán individuálního rozvoje), který vychází mimo jiné i ze zprávy diagnostického ústavu. Obsahem tohoto plánu jsou jmenovitě uvedené cíle, resp. problematické oblasti chování dítěte. Z rozhovoru s vychovatelem však nevyplývá, že by cíleně pracovali s chlapci na jejich osobnostním růstu

⁹ Vyhlášené v České republice jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb.

¹⁰ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

a odstranění problémových stránek chování na základě obsahu PIRu, případně jak se promítá PIR do jejich práce s jednotlivými chlapci. Ze zápisů z porad vychovatelů rovněž taková skutečnost neplyne. Problematický osobnostní profil většiny dětí vede k častým konfliktům na skupinách, které jsou následně ze strany vychovatele řešeny většinou negativním hodnocením – tedy trestem. Je otázkou, do jaké míry má vychovatel prostor situaci s dětmi rozebrat a skutečně vyřešit důvody jejího vzniku, cíleně s dětmi na problému pracovat. Je pochopitelné, že k takto individualizovanému přístupu vychovatelé nemají dostatek času, avšak ze zápisů z porad vychovatelů plyne, že k odborné práci s dětmi ani nejsou vedeni, což růstu osobnosti dětí mnoho nepřispěje.

Také jsem zaznamenal, že si děti velmi často stěžují na **nedostatek aktivit** a sportovního vyžití, schází jim podněty a smysluplné trávení času. V době dvoudenní návštěvy zařízení většina chlapců trávila část odpoledne hraním stolních her („člověče nezlob se“). Tuto výtku jsem od dětí vyslechl již v průběhu své první návštěvy v tomto zařízení v roce 2006. Doporučuji proto, aby byl s ohledem na věk chlapců kladen větší důraz na formy aktivního vyžití, ať již ve sportovním areálu, které má zařízení k dispozici, nebo v rámci programu mimo zařízení. Ač velmi kladně hodnotím, že byli chlapci (jen výběr chlapců s dobrým hodnocením) na cyklistickém výletu a měli možnost nocovat mimo zařízení „pod širákem“, pravidelná sportovní aktivita pro většinu výchovných skupin, nebo aktivní vyžití nebylo v odpoledním programu týdenních výchovných plánů zařazeno.

V zařízení je kladen velký důraz na **vedení dokumentace** dětí. Každé dítě má vedeno několik spisů, přičemž informace o dítěti je možné dohledat také v Hlavní knize, Knize denní a noční evidence, ve Spojovací knize a v počítačové evidenci. Informace o konkrétním chlapci jsou tak velmi roztříštěné, schází ucelený výstup a přehlednost. Dokumentace plní spíše pouze evidenční funkci, konkrétní výstup práce a přínos vzájemného propojení napříč odbornostmi (etoped, spec. pedagog, psycholog, psychiatr apod.) není zřejmý.

Doporučení ochránce

Číslo	Doporučené opatření:	Termín naplnění:
2.1	Umístit na dětem dostupné místo kontakty na instituce, na které se mohou obracet.	bezodkladně
2.2	Zohlednit potřebu aktivního trávení času a vyžití chlapců.	bezodkladně

ČÁST 3 – ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

Zjištění z návštěvy

Při svých šetřeních se zabývám mimo jiné také podmínkami, ve kterých děti žijí. K hodnocení však přistupuji s tím, že moderní nábytek či high-tech elektronika nejsou tím nejdůležitějším, čeho by se dětem mělo dostávat. Těžiště spočívá v kvalitní péči o nezletilé děti. Cílem mých doporučení tedy není modernizace zařízení, ale poukázání na nevyhovující materiální podmínky, které ve svém důsledku způsobují nebo mohou způsobit porušování či omezování práv dětí.

Zařízení se nachází na konci malé obce Chrastava, děti zde mají k dispozici sportovní areál i oplocenou zahradu k venkovním aktivitám. Budova zařízení je zvenku zrekonstruovaná a vybavená novými plastovými okny. Uvnitř probíhají částečné stavební úpravy, na nichž se podílí i chlapci z učiliště, zařízení se v této oblasti potýká s nedostatkem financí. V suterénu se nachází posilovna, která dle týdenních výchovných plánů není příliš využívána. Taktéž vybavená hudební místnost není využívána, ač by jistě nabízela zajímavý program pro odpolední aktivity. Přičemž se nemusí jednat pouze o program pro hudebně nadané chlapce, ale o širší využití pro hudební výchovu, zpívání s kytarou apod.

Okna téměř celého zařízení jsou opatřena **mřížemi**. Tento stavebně-technický prostředek, který slouží především k zabránění útěku ze zařízení, je však podle ustanovení § 15 odst. 1 ZÚOV možné použít pouze v zařízeních, kde jsou umístěny děti s uloženou ochrannou výchovou. Zákonné ustanovení však nelze vykládat tak, že lze instalovat mříže v oknech v celém zařízení, pokud se tam nachází alespoň jedna skupina dětí s uloženou ochrannou výchovou. Výchovný ústav Chrastava je předně zařízením pro děti s nařízenou ústavní výchovou, nelze proto akceptovat, že jsou mříže nainstalovány v zařízení plošně. Bezpečnosti a ochrany před případným útekem lze dosáhnout i prostřednictvím jiných technických prvků (nemožnost otevřít celé okno, nerozbitné fólie, okenní pojistka apod.). Mříže je možné nainstalovat pouze v prostorách skupin chlapců s uloženou ochrannou výchovou. Tento požadavek je poněkud komplikován skutečností, že chlapci s uloženou ochrannou výchovou nejsou na stálo umístěni na jedné výchovné skupině, ale podle potřeby jsou přemísťováni.

Totéž lze konstatovat ohledně použití **audiovizuálního systému**, který monitoruje prostory hlavního schodiště, mezipater, suterénu, hlavního vchodu, zdravotní izolace a prostory prvního nadzemního podlaží. Kamery jsou v zařízení nainstalovány také v částech budovy, které jsou určeny pro chlapce s nařízenou ústavní výchovou. K používání audiovizuálního systému ve školských zařízeních se jednoznačně vyjádřilo též Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.¹¹ Jak již bylo uvedeno ve zprávě z návštěvy zařízení v roce 2006, takový zásah do soukromí chlapců s ústavní výchovou je nepřijatelný a je v přímém rozporu s ustanovením § 15 odst. 1 ZÚOV. Doporučuji proto neprodleně odstranit kamery z části budovy, kde se nacházejí chlapci s nařízenou ústavní výchovou.

V době návštěvy výchovného ústavu měli chlapci své osobní věci, oblečení a částečně i kosmetiku u sebe ve skříni, nebo na polici v pokoji. Dětem však nebylo umožněno, aby si na pokoji svoje věci uložily do **uzamykatelného prostoru** (skříňky, zásuvky apod.). Cenné nebo osobně důležité věci lze odložit k vychovateli, což však neumožňuje běžnou dispozici s těmito věcmi. Nicméně žádné z dětí v této skutečnosti nespátkovalo výrazný nedostatek. Pro zajištění práva na soukromí dětí doporučuji poskytnout možnost uzamčení vlastních

¹¹ Vyjádření MŠMT týkající se audiovizuálních systémů ve školských zařízeních je dostupné na <http://www.msmt.cz/socialni-programy/moznosti-uzivani-audiovizualnich-systemu-ve-skolskych>

věcí do skříňky, případně zásuvky na pokoji. V této souvislosti upozorňuji na skutečnost, že uzamykatelný prostor je dnes již standardem ve výkonu trestu odnětí svobody.¹² Je-li tedy detenční prostředí s přísnějším režimem takto nastaveno, nevidím důvod, proč nezavést minimálně stejný standard ve školském zařízení pro děti. Uzamknutí skříňky, případně zásuvky, samozřejmě nevylučuje možnost kontroly jejího obsahu vychovatelem za přítomnosti dětí.

Dle sdělení chlapců probíhají **návštěvy** i na chodbě zařízení, která je monitorována kamerami. V zařízení schází návštěvní místnost, kde by bylo možné přijmout návštěvu v soukromí a bez dohledu kamer a okolního ruchu. V této souvislosti upozorňuji na skutečnost, že chlapci (jak s nařízenou ústavní výchovou, tak i s uloženou ochrannou výchovou) mají právo na to, aby návštěvy probíhaly mimo monitorovací systém a v dostatečném soukromí, opačný postup znamená nepřiměřený zásah do práva na soukromí a rodinný život dětí. K používání zasedací místnosti jako prostoru pro přijímání návštěv jsem během návštěvy zařízení získal rozdílná vyjádření. Směrnici č. 9, která upravuje režim návštěv chlapců, bohužel nemám k dispozici, nicméně částečná úprava je obsažena ve Vnitřním řádu (dále též „VŘ“) zařízení a ve Směrnici č. 122. Tato směrnice stanovuje rodině jednoznačnou povinnost plánovanou návštěvu písemně nebo telefonicky ohlásit předem pracovníkům zařízení, kteří posoudí její vhodnost a rozhodnou o povolení uskutečnění návštěvy. Dokonce je zde stanoveno, že neohlášené návštěvě nemusí být vstup do budovy ústavu povolen. Takové pravomoci však zákonná úprava pracovníkům ani řediteli zařízení nesvěřuje. Rozhodování o povolení návštěvy, na kterou má dítě na základě znění ZÚOV plné právo, jde zcela proti smyslu právní úpravy. Posuzování vhodnosti návštěvy, případně možnosti vpuštění neohlášené návštěvy do budovy zaměstnancům ani řediteli zařízení zásadně nepřísluší. Důrazně upozorňuji, že ve vztahu k návštěvám osob odpovědných za výchovu a osob blízkých je zamítnutí návštěvy z jiného důvodu, než nevhodného chování návštěvy, nepřípustné a v rozporu s právní úpravou ZÚOV. Ohledně požadavku ohlášení návštěvy konstatuji, že pracovníci mají možnost s rodiči spolupracovat na výběru vhodného termínu návštěvy, avšak není možné podmiňovat uskutečnění návštěvy jejím včasným ohlášením. Neohlášení návštěvy v žádném případě nemůže být obecným důvodem pro její odepření. Dítěti s nařízenou ústavní výchovou lze uložit pouze časově omezený zákaz návštěv třetích osob v rámci opatření ve výchově. Žádný jiný důvod pro posuzování vhodnosti návštěvy ZÚOV nezná, je neakceptovatelné, aby zařízení nad rámec zákonné úpravy rozhodovalo, zda návštěvu povolí či nikoliv, pokud nedošlo k omezení v rámci opatření ve výchově. Takto restriktivní přístup ve školském zařízení není vhodný. Opět jsem nucen konstatovat, že v této oblasti nedošlo ke zpracování doporučení vyslovených mým předchůdcem ve zprávě z roku 2006.

Oddělená místnost má být v souladu s § 22 odst. 5 písm. e) ZÚOV vybavena nezbytným nábytkem a lůžkovinami, podle písm. f) téhož ustanovení také odděleným sanitárním zařízením. Na základě fotodokumentace z návštěvy zařízení jsem zjistil, že tato místnost takto vybavena není. Jedná se o prostor ohraničený mřížemi bez jakéhokoliv vnitřního vybavení. Navíc zákon blíže specifikuje oddělenou „místnost“, nikoliv celou. Dle sdělení vychovatelů jsou chlapci do této izolace umístováni v případě agrese, záchvatu vzteku (jsou nebezpeční sobě i okolí), nebo vulgárního napadání zaměstnanců zařízení, také pokud o to sami požádají. Zamřížovaný prostor, navíc bez jakéhokoliv vybavení, však nelze považovat za oddělenou místnost ve smyslu výše uvedeného zákonného ustanovení. Parametry takto mřížemi odděleného prostoru odpovídají oddělení se zvýšeným stavebně-technickým zabezpečením ve věznici. Takový prostor je již z povahy věci naprosto nemyslitelné používat ve školském zařízení. Umístění chlapce do takového prostoru je v přímém rozporu

¹² Ustanovení § 17 odst. 1 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

se ZÚOV.

Mezi **důvody pro umístění** na izolaci, které jsem měl možnost zjistit ze záznamů o pobytu svěřence mimo kolektiv, je často uvedeno: „slovní agresivita, vyhrožování, vulgární nadávky“, ať již mezi chlapci, nebo ve vztahu k zaměstnancům zařízení. Oddělená místnost je krajním řešením pro případ, kdy chlapec propadne v záchvat vzteku, raptu a agresivity, kdy je jeho schopnost racionálně vnímat své okolí a zhodnotit své chování minimální. Umístění na izolaci, navíc takových vězeňských parametrů, z důvodu slovní agrese a výhrůžek je zcela nepřiměřeným opatřením a svědčí o nezvládnutí situace zaměstnanci zařízení. O jistém nadužívání svědčí také „záznamy o pobytu svěřence mimo kolektiv“, kdy byl chlapec v průběhu října 2011 umístěn na izolaci pětkrát během osmi po sobě jdoucích dnů. Umístění do oddělené místnosti má být krajním opatřením pro případ, že ostatní způsoby nápravy selhávají, a nikoliv preventivním vyřešením situace. Dle záznamů o průběhu pobytu na izolaci se občas stane, že zde chlapci tráví i noc. S ohledem na skutečnost, že zde není žádné vybavení, postel, lůžkoviny apod., žádám o vysvětlení, jak je možné nocovat za takových podmínek.

Doporučení ochránce

Číslo	Doporučené opatření:	Termín naplnění:
3.1	Odstranit mříže a audiovizuální systém z prostor, kde se pohybují i chlapci s nařízenou ústavní výchovou.	říjen 2012
3.2	Vybavit pokoje chlapců uzamykatelnou skříňkou nebo zásuvkou.	říjen 2012
3.3	Přeformulovat VŘ a související směrnice týkající se návštěv tak, aby byly v souladu se ZÚOV.	bezodkladně
3.4	Oddělená místnost musí splňovat požadavky ZÚOV.	září 2012
3.5	Umísťovat chlapce do oddělené místnosti pouze ze zákonných důvodů.	bezodkladně

ČÁST 4 – ZACHÁZENÍ

Zjištění z návštěvy

Během návštěv zařízení, kde se nachází nezletilí, se podrobně zabývám tím, jakému jsou podrobeni režimu, jaké jsou vůči nim uplatňovány postihy či tresty, a na druhé straně i výhody či odměny. Základní pravidla života ve středisku jsou stanovena ve Vnitřním řádu zařízení.

Vnitřní řád vychází z doporučeného systematického členění, které tvoří přílohu vyhlášky č. 438/2006 Sb. Tento dokument je poměrně rozsáhlý a komplikovaně sestavený; je doplněn několika desítkami dalších směrnic, které se týkají různých oblastí života v zařízení. Se svými právy a povinnostmi jsou chlapci seznamováni v rámci procesu přijímání do zařízení, kdy podepisují dokument s názvem „**Práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení.**“ Zde jsou vyjmenovány zákonem stanovená práva a povinnosti dítěte, jakož i opatření ve výchově. Text je ryze právní, komplikovaně konstruovaný, a s ohledem na tvrzení vychovatelů, že většina dětí je mentálně indisponována, je takový text pro děti naprosto nesrozumitelný a nevhodný. Žádný zjednodušený, pro děti pochopitelný dokument, ať již shrnující vnitřní pravidla, nebo zjednodušeně popisující jejich práva a povinnosti (pravidla soužití, na jejichž tvorbě se můžou podílet při výchovné činnosti i děti), doposud v zařízení nebyl vytvořen. Výše uvedené skutečnosti můj předchůdce vytýkal již v první zprávě, shledávám, že tato doporučení nebyla zohledněna (viz doporučení 4.1).

Ač komplikovaný **bodovací systém** není na dětem přístupném místě nikde zveřejněn, chlapci se v něm orientují. Tento „barevný“ systém je stěžejním nástrojem pro práci s dětmi a pro výchovné působení na problémové chování. Bodový systém dle mého mínění příliš nepřispívá k vlastnímu ukotvení mravních hodnot chlapců, s nimiž by se vnitřně ztotožnili, ale naopak podporuje účelové chování směřující k zisku „výhod“, případně k celkové rezignaci na takový systém. Nelze nezmínit, že i nadále v tomto bodovacím systému figurují nepřiměřené a neodpovídající tresty – za žvýkání, za mluvení na jídelně apod. Ztráta bodového hodnocení je automatickým následkem problematického projevu chování chlapce. Účinná výchovná metoda práce s dětmi absentuje. Z pravidel je patrná snaha o postih téměř všech myslitelných situací, které mohou nastat, a následné přiřazení bodové ztráty. Z výše bodových ztrát je zřejmý jistý nepoměr mezi hodnotami, také uplatňování nepřijatelných kolektivních trestů a trestu ztráty ošacení. Opět nezbyvá než podotknout, že tyto skutečnosti můj předchůdce zařízení již vytýkal ve zprávě z návštěvy v roce 2006 (viz doporučení 4.2).

Ve směrnici upravující bodování chlapců i nadále přetrvává trest ve formě **odnětí vlastního ošacení**. Kromě skutečnosti, že od této praxe již školská zařízení upustila, konstatuji, že taková praxe je nepřijatelná a jde nad rámec ZÚOV, jakož i vyhlášky č. 438/2006 Sb., které toto opatření ve výchově neobsahují. Vnitřní řád zařízení upravuje používání soukromých věcí, ošacení a obutí, kde je mimo jiné uvedeno, že vlastní obutí, oblečení, rádia a telefony může dítě užívat jen se souhlasem vychovatele a ve stanovenou dobu, tj. v době svého volna, dovolenky apod. Taková praxe zařízení je nepřijatelná a v žádném jiném zařízení jsem se s ní nesetkal. Dítě má právo na používání vlastního ošacení a obutí, přičemž zařízení ze žádného zákonného ustanovení neplyne oprávnění do tohoto práva dítěte zasahovat. Ze sdělení chlapců navíc vyplynulo, že je skutečně trest odnětí vlastního oblečení používán. Pro navrácení vlastního ošacení je potřeba dosáhnout několik „zelených“ hodnocení za sebou, což je s ohledem na problémové osobnosti chlapců často velmi obtížně realizovatelné (viz doporučení 4.2).

Ze zápisu porady vychovatelů ze dne 24. 4. 2012 jsem se dozvěděl, že je plánováno zpřísnění dohledu vychovatelů při telefonování chlapců z mobilních telefonů, neboť několikrát došlo k tomu, že chlapci posílali vychovatelům nevhodné zprávy, případně plánovali útěk. V současné době je režim **používání mobilního telefonu** takový, že pokud si chlapci splní své povinnosti, dostanou od vychovatele svůj mobil k dispozici po 18:00 hod., což je dobrá praxe. Telefonický kontakt dítěte s osobami odpovědnými za výchovu a s osobami blízkými je důležitou formou udržování vztahů v rodině v průběhu pobytu dítěte v ústavu a jistým způsobem sebevyjádření dítěte. Dítě má mít možnost používat svůj telefon a realizovat tak kontakt s blízkými osobami bez zásadnějších omezení, ať již frekvence kontaktu, nebo soukromí hovoru. Pokud by došlo k omezení používání mobilních telefonů a telefonický kontakt by se realizoval pouze prostřednictvím pevné telefonní linky v zařízení, jsem toho názoru, že by bylo nepřijatelným způsobem zasahováno do práva dětí na soukromí a dostatečný kontakt s rodinou. Již v současné době je upraveno **telefonování z pevné linky** vnitřní směrnici poměrně striktně, chlapci mohou domů telefonovat pouze v sobotu a v neděli mimo režimové činnosti, hovor je omezen pouze na nutnou výměnu informací a děti musí mít hotovost k úhradě hovoru (výše ceny není uvedena). Vychovatel navíc ověřuje, zda se jedná o hovor rodinnému příslušníkovi. O stávající úpravě nelze konstatovat, že by dětem vycházela v kontaktu s rodinou vstřícně. Hovor je časově a dokonce i obsahově omezen, děti nemají na chodbě, případně v kanceláři dostatek soukromí, navíc mohou hovořit pouze se členy rodiny, nikoliv se třetí osobou. Rodiče mohou dětem telefonovat pouze v pátek mezi 14:00 a 17:00 hodinou. S ohledem na takto rigidní úpravu hovorů z pevné linky doporučuji nezasahovat do stávajícího systému používání mobilních telefonů, neboť by tím došlo k nepřijatelnému omezování a upírání kontaktu s rodinou a blízkými osobami. Vychovatelé popisovali incident, kdy jeden z chlapců zasílal nevhodné zprávy na telefon jednoho z vychovatelů a prozváněl jej. Pokud k takovému incidentu dojde, nelze na jeho základě uplatňovat plošná opatření omezující používání mobilního telefonu u všech chlapců. Právo dítěte na pravidelný kontakt s osobami odpovědnými za výchovu je garantováno čl. 9 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte, jakož i právní úpravou obsaženou v ZÚOV. Proto doporučuji ponechat současnou praxi používání mobilních telefonů a výchovnou práci usměrnit případné nežádoucí chování chlapců (viz doporučení 4.3).

Ohledně **systému dovolenek** personál zařízení vypověděl, že tyto nejsou používány jako součást motivačního systému, případně jako nástroj ke korekci chování. Z vnitřního řádu zařízení a ze Směrnice č. 115 a č. 122 je však patrné, že chlapec může odjet na dovolenku na 3. „zelenou“, navíc první dovolenka je udělena až po poměrně dlouhé době od počátku pobytu. Ve vnitřním řádu je konkrétně stanoveno, že „dovolenka (také volná vycházka) se poskytuje zpravidla po druhém měsíci pobytu v zařízení podle systému odměn, a případný zákaz je zaznamenán ve složce Opatření ve výchově.“ Z uvedeného je patrná jistá návaznost dovolenek (pobytu dítěte u rodičů) na odměnový režim, a dokonce vyslovena možnost zákazu dovolenky v závislosti na chování dítěte, resp. na nezískání dostatečného počtu „zelených“ v hodnocení. Existující vazba mezi motivačním režimem a povolením pobytu u rodičů je z hlediska emoční vazby dítěte na rodinu nevhodnou výchovnou metodou. Pobyt dítěte u rodiny nelze vnímat jako ústřední motivační prvek. Mělo by se jednat o součást celkové výchovné práce s dítětem, do níž je zahrnuta i rodina. Zpětná vazba dítěte z pobytu u rodičů, je důležitým sdělením a ukazatelem pro další práci s dítětem. Důvodem pro nepovolení pobytu u rodičů je pouze skutečně nevhodné, či dokonce dítě poškozující rodinné prostředí nebo chování rodičů, nikoliv chování dítěte v zařízení. Pokud má ředitel zařízení za prokázané, že pobyt dítěte u rodiny není v jeho zájmu, nebo dítě dokonce poškozuje, může vydat rozhodnutí o nepovolení dovolenky v souladu se správním řádem (viz doporučení 4.4).

Léky byly v zařízení skladovány u zdravotní sestry a ve vychovatelně v uzamykatelné skříňce na zdi. Vychovatelé mají předem připravené léky, které se mají dětem podat podle rozpisu v Hlavní knize. Velmi kladně hodnotím, že děti s psychiatrickou medikací jsou pod pravidelným dohledem dětského psychiatra. Pokud si dítě odmítá vzít lék, neznamená to dle sdělení vychovatele automatickou ztrátu bodů, ale snaží se dítě přesvědčit. Tuto praxi sledávám jako dobrou. Co se týká zajištění pedopsychiatrické péče, uvítám informaci, zda se již podařilo lékaře zajistit. Pokud nikoliv, žádám Vás o zaslání počtu chlapců, kteří jsou (byli) v péči pedopsychiatra, zda jsou všichni registrováni u VZP.

Doporučení ochránce		
Číslo	Doporučené opatření:	Termín naplnění:
4.1	Vytvořit dětem srozumitelný „komunitní řád“ soužití, který bude všem přístupný.	září 2012
4.2	Odstranit z hodnocení (VŘ a související směrnice) neadekvátní tresty, kolektivní tresty a trest odnětí vlastního ošacení a obutí.	bezodkladně
4.3	Zachovat každodenní režim používání mobilních telefonů.	bezodkladně
4.4	Nenavazovat dovolenky na systém odměn.	bezodkladně

ČÁST 5 – PERSONÁL ZAŘÍZENÍ

Zjištění z návštěvy

Ve VÚ Chrastava bylo ke dni 27. 6. 2012 celkem 43,75 pracovních úvazků, z toho 11,75 nepedagogických. Celkem v zařízení působí 18 vychovatelů a 5 asistentů, z tohoto počtu pouze 5 žen. S ohledem na náročné pracovní prostředí dochází k fluktuaci zaměstnanců a dle sdělení vedoucích pracovníků zařízení je obtížné získat kvalitní personální obsazení. Noční služby v zařízení slouží z důvodu bezpečnosti pouze muži. Dle výroční zprávy zařízení za rok 2010/2011 celkem 5 učitelů druhého stupně základní školy nespĺňuje kvalifikaci, a také 8 vychovatelů z 15 nemělo splněnu požadovanou kvalifikaci. Aktuální údaje k datu návštěvy mi nejsou známy, ovšem situace, kdy by více než polovina vychovatelů neměla požadovanou kvalifikaci, je znepokojivá. Během návštěvy ovšem zaznívalo, že pracovníci si vzdělávání průběžně dokončují, proto bych uvítal informace o aktuálním stavu dosažené kvalifikace zaměstnanců.

Na vychovatele jsou kladeny poměrně velké nároky ve vztahu k početné dokumentaci, kterou je nutné sledovat a vyplňovat. Je otázkou, zda je tak rozsáhlé dokumentace skutečně potřeba a nakolik je možné ji efektivně při výchovné činnosti využít. V zařízení není k dispozici psycholog, což bych s ohledem na náročnost práce s problémovými chlapci ve věku 12-18 let jistě doporučil.

Co se týče zvyšování kvalifikace a dalšího vzdělávání zaměstnanců, výchovný ústav se jako většina zařízení potýká s nedostatkem finančních prostředků. Zaměstnavatel umožňuje účast na školeních a odborných seminářích, částečně hradí náklady na cestu, avšak nákladnější vzdělávací aktivity si musí zaměstnanci hradit sami. V této souvislosti poukazuji na ustanovení § 230 a § 231 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s ustanovením § 24 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, týkající práva na prohlubování a zvyšování kvalifikace. Také připomínám, že k realizaci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků samostudiem přísluší volno v rozsahu 12 pracovních dnů v příslušném školním roce, nebrání-li tomu vážné provozní důvody. Zaměstnavatel musí své zaměstnance vzhledem k náročnosti jejich poslání podporovat v dalším vzdělávání. Proto při dalším vzdělávání doporučuji zaměstnancům aktivně vycházet vstříc a respektovat v této oblasti příslušnou právní úpravu.

Nadto bych rád upozornil na možnost zavedení supervize pro zaměstnance, která je vhodným nástrojem pro zvýšení standardu péče o děti, jakož i komunikačním prostředkem pro řešení problémů na pracovišti.

Doporučení ochránce

Číslo	Doporučené opatření:	Termín naplnění:
5.1	Splnění kvalifikačních požadavků vychovateli a učiteli.	v dohledné době
5.2	Důsledně dbát na splnění a zvyšování kvalifikace zaměstnanců.	průběžně

ZÁVĚR

Ve VÚ Chrastava jsem se setkal s dobrou úrovní péče o umístěné chlapce. Cílem systematické návštěvy je prevence špatného zacházení. Návštěvou Výchovného ústavu v Chrastavě nebylo zjištěno zanedbávání dětí, nebo ubližování dětem dosahující intenzity špatného zacházení, naopak byla zjištěna náležitá a starostlivá péče. Znovu opakuji úvodní poznámku, že v této zprávě se v zájmu její stručnosti věnuji primárně skutečnostem, které považuji za problematické, a u kterých vidím prostor pro zlepšení.

Obecně dobré materiální podmínky by bylo vhodné doplnit prostředky zaručujícími jistý stupeň soukromí (uzamykatelnost osobních věcí), odstranění mříží a audiovizuálního systému v prostorách pro chlapce s nařízenou ústavní výchovou by mělo být standardem.

S dětmi je v rámci personálních možností pracováno jak individuálně, tak i kolektivně. Personál se jevil starostlivý a aktivní, nicméně zabývající se především hlídáním a dozorováním dětí, nikoliv výchovou. Bylo by vhodné více zabezpečit odborné pozice, přijmout do zařízení psychologa a podpořit výchovnou práci s dětmi. Apeluji na zajištění supervize, která by byla pro zařízení přínosem.

Řada doporučení, která vyslovil můj předchůdce ve zprávě z návštěvy zařízení v roce 2006, zůstala bez povšimnutí. Věřím, že zařízení tentokrát bude věnovat mým doporučením pozornost a pokusí se jejich zohledněním zlepšit kvalitu života dětí v ústavu.

Budu rád, vezme-li vedení zařízení tuto zprávu nikoli pouze jako kritiku, ale jako podnět a výzvu k přehodnocení některých aspektů života v ústavu.

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý
veřejný ochránce práv